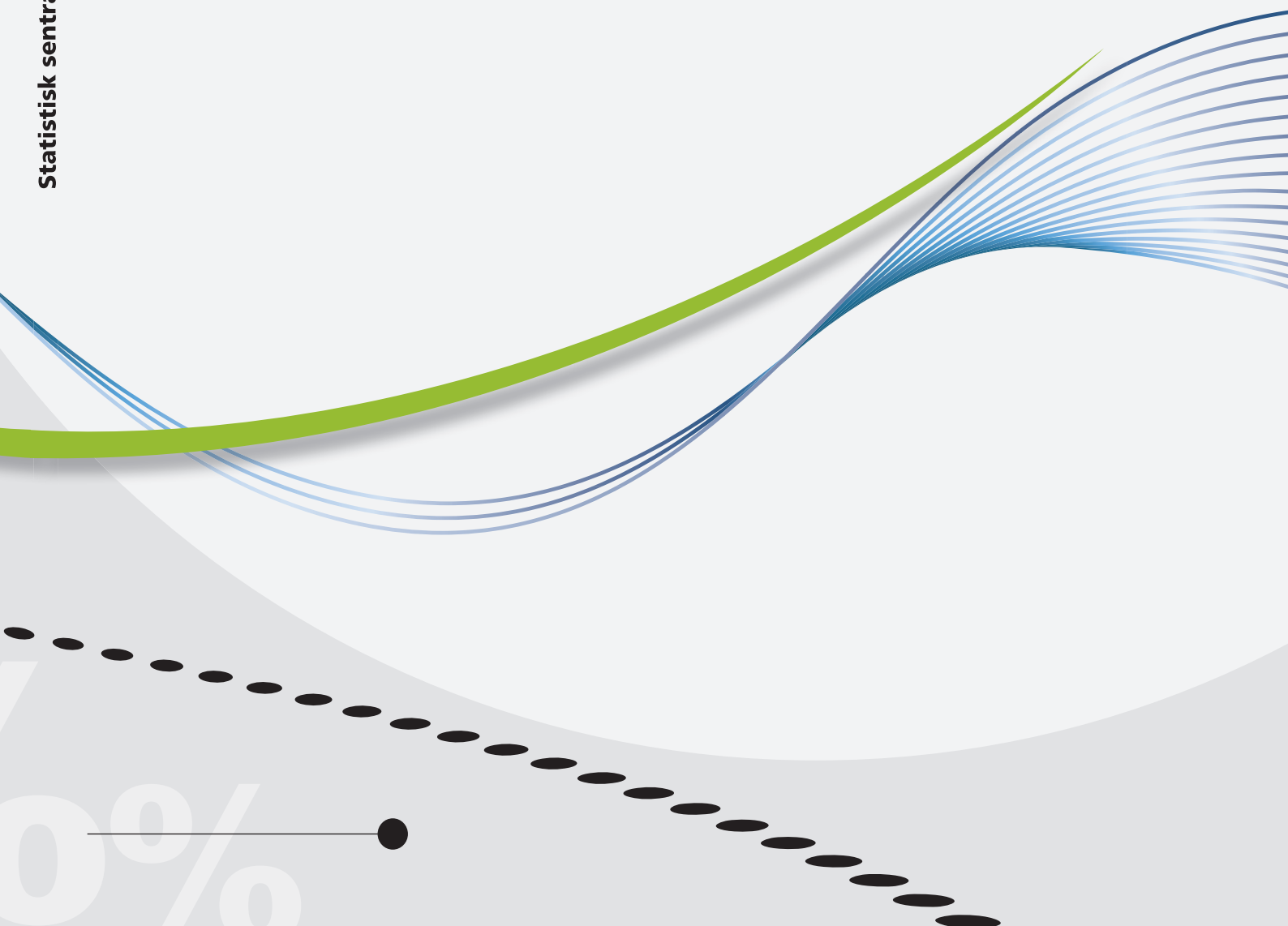

Kerstin Ståhlbrand Solholm

**Beregningene av næringene faglig,
vitenskapelig og teknisk tjenesteyting
og forretningsmessig tjenesteyting i
nasjonalregnskapet**

Kerstin Ståhlbrand Solholm

**Beregningene av næringene faglig,
vitenskapelig og teknisk tjenesteyting og
forretningsmessig tjenesteyting i
nasjonalregnskapet**

© Statistisk sentralbyrå Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde. Publisert oktober 2012	Standardtegn i tabeller Tall kan ikke forekomme Oppgave mangler Oppgave mangler foreløpig Tall kan ikke offentliggjøres Null Mindre enn 0,5 av den brukte enheten Mindre enn 0,05 av den brukte enheten Foreløpig tall Brudd i den loddrette serien Brudd i den vannrette serien Desimaltegn	Symbol : - 0 0,0 * — ,
--	--	---

Forord

I november 2011 publiserte Statistisk sentralbyrå en hovedrevisjon av det norske nasjonalregnskapet. Forrige hovedrevisjon ble utført i 2006. Utgangspunktet for hovedrevisjonen var å innarbeide ny nærings- og produktklassifisering. Vi gikk over fra Standard for næringsgruppering 2002 (SN2002) til SN2007, samt at den internasjonale produktklassifikasjonen (CPA) ble endret i tråd med NACE 2007 (SN 2007). Innføringen av den nye næringsklassifikasjonen har medført betydelige endringer i inndelingen av tjenestenæringene.

I forbindelse med hovedrevisjonen ble også kildegrunnlaget og beregningsopplegget i nasjonalregnskapet gjennomgått systematisk. Alle løpende årlige og kvartalsvise tall fra nasjonalregnskapet er beregnet etter den nye næringsstandarden. Det er også publisert reviderte tall tilbake til 1970.

Det blir utarbeidet en serie dokumentasjonsnotater som inneholder definisjoner, datakilder og beregningsmetoder for de ulike delene av nasjonalregnskapet.

Dokumentasjonen er ment å dekke flere typer formål:

- Detaljert beskrivelse av kildebruk og metode, fortrinnsvis ment som hjelpemiddel til saksbehandlere ved Seksjon for nasjonalregnskap (spesielt viktig ved skifte av saksbehandler)
- Dokumentasjon for spesielt interesserte utenfor seksjonen
- Mer populær dokumentasjon for ikke-eksperter
- Illustrere effektene av hovedrevisjonen i 2011

Neste hovedrevisjon planlegges i 2014. I den kommende revisjonen vil ny internasjonal nasjonalregnskapsstandard (System of National Accounts 2008 – 2008 SNA og European System of Accounts 2010 – ESA 2010) innføres. Beregningene som dokumenteres i dette notatet følger fortsatt 1993 SNA og ESA 1995

Statistisk sentralbyrå, 28. september 2012

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

Dette notatet har til hensikt å skissere beregningsmetodene for de fleste næringene innenfor faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting og forretningsmessig tjenesteyting i det årlige nasjonalregnskapet. Beregningene for næringene foretas i Seksjon for nasjonalregnskap i Statistisk sentralbyrå. Det er tatt utgangspunkt i beregningene for 2009-årgangen, men det vil være lite avvik i beregningsopplegget fra år til år etter at den nye næringsstandarden kom i 2007.

I innledningen beskrives det hvilke næringer som er inkludert i notatet. I delen med bakgrunnsinformasjon om næringene, gis det kortfattet informasjon om bedriftsstrukturen i næringene, i tillegg til at det vises noen hovedstørrelser for næringene. I kapitlet med beregninger, veiledes leseren igjennom hovedprinsippene for beregningene til det årlige nasjonalregnskapet.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
1. Innledning	6
2. Bakgrunnsinformasjon om næringene	7
2.1. Bedriftene i næringene.....	7
2.2. Hovedstørrelser.....	8
3. Beregninger	10
3.1. Produksjon, produktinnsats og bruttoinvestering.....	10
3.2. Sysselsetting og lønn	14
3.3. Prisindekser	14
Referanser.....	16
Figurregister	17
Tabellregister.....	17

1. Innledning

Dette notatet tar for seg de fleste næringene innenfor næringsområde M "Faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting" og næringsområde N "Forretningsmessig tjenesteyting" i Standard for næringsgruppering (SN2007), og beregningene av disse i nasjonalregnskapet. I overgangen fra SN2002 til SN2007 har det skjedd store endringer i klassifiseringen av tjenestenæringene. Næringene som inngår i næringsområde M og N i SN2007 er en sammensetning eller oppsplitting av flere næringer fra den gamle standarden (SN2002), og en bør derfor være forsiktig når det gjelder å sammenlikne nye og gamle tall. For eksempel eksisterte ikke faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting som eget næringsområde i SN2002, men var i hovedsak inkludert i forretningsmessig tjenesteyting. I tillegg er innholdet i forretningsmessig tjenesteyting endret en del fra SN2002 til SN2007 ved at for eksempel databehandlingsvirksomhet er flyttet til hovedområdet for informasjon og kommunikasjon, og at eiendomsdrift delvis er flyttet til hovedområdet omsetning og drift av eiendom og delvis til bygg og anlegg. Sist gang det forelå en dokumentasjon om beregninger av enkelte av disse næringene var i 2002 i notatet "Forretningsmessig tjenesteyting. Dokumentasjon av beregningene i nasjonalregnskapet" av Line Holand.

Vi starter med å se nærmere på hvilke næringer som inngår i næringsområdene M (Faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting) og N (Forretningsmessig tjenesteyting).

Tabell 1. Oversikt over næringene

Ny NR-næring	Beskrivelse av næringen	Næringsområde i SN2007	Næringer i SN2007	Gammel NR-næring
23690	Juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting	M	69	23 741
23700	Bedriftsrådgivning, hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	M	70	23 741
23710	Arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet, og teknisk prøving og analyse	M	71	23 742
23720	Forskning og utviklingsarbeid	M	72	23 730
23730	Annonse- og reklamevirksomhet og markedsundersøkelser	M	73	23 741, 23 744
23740	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	M	74	23 748
23750	Veterinærtjenester	M	75	23 852
23770	Utleie- og leasingvirksomhet	N	77	23 711, 23 713
23780	Arbeidskrafttjenester	N	78	23 745
23791	Reisebyråvirksomhet, turistkontor, samt tilknyttede tjenester	N	79.11+79.901+79.902+79.909	23 633
23792	Reisearrangørvirksomhet og andre aktivitetsarrangører	N	79.12+79.903	23 633
23800	Vaktjeneste og etterforskning	N	80	23 745
23810	Tjenester tilknyttet eiendomsdrift	N	81	23 747
23820	Annen forretningsmessig tjenesteyting	N	82	23 748

Tabellen ovenfor gir en oversikt over innholdet i næringene. NR-næring står for nasjonalregnskapsnæring. I Standard for næringsgruppering (SN2007) opereres det med både næringsområder og næringer. Og vi ser således at detaljerte NR-næringer i stor grad sammenfaller med næringene i SN2007. Tabellen har også med en kolonne som viser hvilke gamle NR-næringer som inngår i den nye næringsgrupperingen.

Næringene 23690, 23700, 23710, 23720, 23730, 23740, 23750, 23770, 23780, 23800, 23810 og 23820 har sammenfallende metode for beregninger i nasjonalregnskapet. Dette notatet vil ta for seg disse næringene.

Når det gjelder næringene 23791 (Reisebyråvirksomhet mv.) og 23792 (Reisearrangørvirksomhet mv.) behandles de særskilt. Disse næringene vil således ikke inngå i denne dokumentasjonen, men bli dokumentert sammen med andre reiselivsnæringer.

Den nye næringsstandarden som kom i 2007, har medført et nytt beregningsopplegg for 2007 og årene etter. Vi har tatt utgangspunkt i 2009-årgangen når vi omtaler beregningene i dette notatet, men beregningsopplegget for 2007 og 2008 er tilnærmet lik det i 2009. Ved overgangen til ny næringsstandard i 2007 var det også nødvendig å lage tilbakeregninger av nasjonalregnskapet til 1970. For årene 2003-2006 ble tilbakeregningen foretatt ved å bruke tall som allerede er beregnet fra disse årgangene etter SN2002, og deretter maskinelt å omkode næringene til SN2007. For årgangene 2003-2006 var det rom for å foreta visse manuelle korrigeringer i etterkant av omkodingen. Fra 1970 til 2002 er tilbakeregningen foretatt ved hjelp av en helmaskinell omkoding av næringene.

2. Bakgrunnsinformasjon om næringene

Før vi går nærmere inn på beregningsopplegget for næringene, vil vi i dette kapitlet se litt nærmere på næringene og vise noen hovedstørrelser for 2009, samt se på utviklingen i tallene de seneste årene.

2.1. Bedriftene i næringene

Næringene, som er omtalt i denne dokumentasjonen, består av i underkant av 60 000 bedrifter i 2009. Antallet bedrifter for samtlige næringer i hele landet er 467 330, og det innebærer at næringene i dette notatet utgjør om lag 12 prosent av totalt antall bedrifter i Norge.

Bedriftsstrukturen i hver næring kan variere. Noen næringer er kanskje preget av mange små bedrifter, mens for andre næringer er det noen få store aktører som dominerer markedet i næringen. Vi har derfor sett litt nærmere på produksjonsverdien i disse næringene. Vi har plukket ut de ti bedriftene med størst produksjonsverdi og sett hvor stor deres totale produksjonsverdi er i forhold til produksjonsverdien for alle bedriftene i næringen som helhet.

Tabell 2. Andel av produksjonsverdien for de ti største bedriftene i næringen i 2009

Næring	Produksjonsverdiandel for de ti største bedriftene i næringen i prosent
23690 Juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting	16
23700 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	10
23710 Arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet, og teknisk prøving og analyse .	27
3720 Forskning og utviklingsarbeid	29
23730 Annonse- og reklamevirksomhet og markedsundersøkelser	43
23740 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	11
23750 Veterinærtjenester	8
23770 Utleie- og leasingvirksomhet	30
23780 Arbeidskrafttjenester	17
23800 Vaktjeneste og etterforskning	41
23810 Tjenester tilknyttet eiendomsdrift	19
23820 Annen forretningsmessig tjenesteyting	17
GJENNOMSNIITT	22

For næring 23730 Annonse- og reklamevirksomhet og markedsundersøkelser står de ti største bedriftene for nærmere halvparten av produksjonsverdien i næringen. For næring 23750 Veterinærtjenester ser vi derimot at de ti største bedriftene i næringen samlet sett kun utgjør 8 prosent av produksjonsverdien i næringen. Det viser at i næringen Veterinærtjenester, så er det flere små aktører enn i mange av de andre næringene.

Samtidig er det viktig å være klar over at vi kun har sett på produksjonsverdien, og at flere andre variabler kunne vært relevant å trekke frem i forbindelsen med

omtalen av bedriftsstrukturen. I nasjonalregnskapet er vi gjerne opptatt av bruttoproduktet (produksjon fratrasket forbruket av varer og tjenester i produksjonen), som sier noe om verdiskapingen som skjer i næringen. Det er mulig at tabell 2 ville sett annerledes ut dersom vi hadde sett på bruttoproduktet, men vi har dessverre ikke disse tallene tilgjengelig på bedriftsnivå slik vi har for produksjonen.

2.2. Hovedstørrelser

I og med at vi, i neste kapittel, skal se nærmere på de faktiske beregningene av tallene med utgangspunkt i 2009-årgangen, viser vi her noen nøkkeltall for næringene for 2009. Vi fokuserer på produksjonen, produktinnsatsen og bruttoinvesteringene. Bruttoproduktet for hver næring fås ved å trekke produktinnsatsen fra produksjonen.

Tabell 3. Nøkkeltall for næringene i 2009 (mill. kroner)

Næring	Produk- sjon	Produkt- innsats	Brutto- produkt	Brutto- investeringer
23690 Juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting	30 593	7 426	23 167	569
23700 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning .	14 123	6 103	8 020	360
23710 Arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet, og teknisk prøving og analyse ...	97 797	53 621	44 176	4 516
23720 Forskning og utviklingsarbeid	10 688	4 577	6 111	520
23730 Annonse- og reklamevirksomhet og markedsundersøkelser	17 477	12 677	4 800	198
23740 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	9 853	4 997	4 856	149
23750 Veterinærtjenester	1 706	750	956	80
23770 Utleie- og leasingvirksomhet	26 079	13 794	12 285	2 664
23780 Arbeidskrafttjenester	23 249	5 903	17 346	99
23800 Vaktjeneste og etterforskning	6 614	1 897	4 717	273
23810 Tjenester tilknyttet eiendomsdrift	16 014	5 580	10 434	326
23820 Annen forretningsmessig tjenesteyting	22 444	13 227	9 217	498
TOTAL	276 637	130 552	146 085	10 252

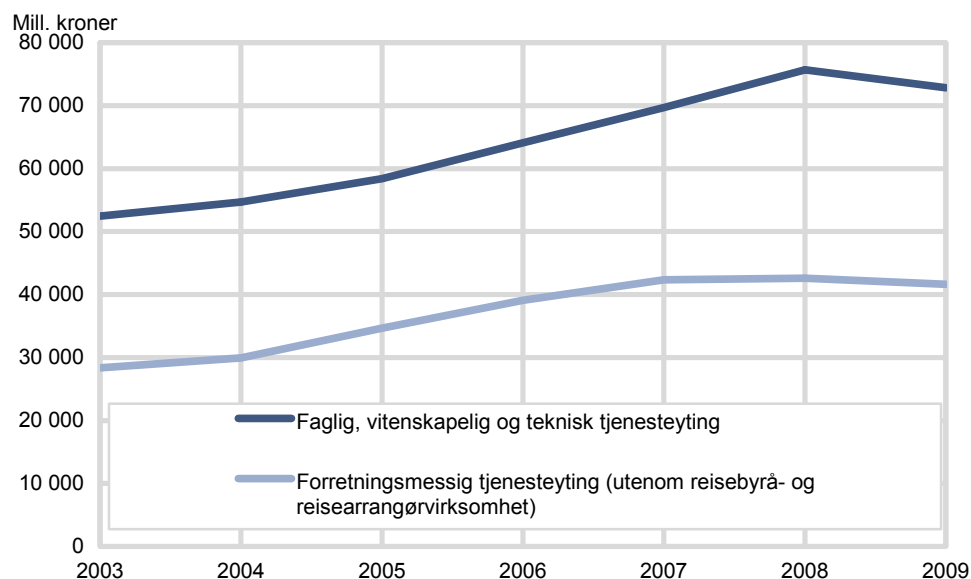
Totalt bruttoprodukt for næringene i tabell 3 i 2009 var 146 mrd. kroner. Bruttonasjonalproduktet (BNP) i Norge i 2009 var 2 357 mrd. kroner. Dette impliserer at næringene i tabell 3 stod for i overkant av 6 prosent av BNP i 2009. Gjør vi en innbyrdes sammenlikning av næringene i tabell 3, ser vi at det er én næring som utmerker seg med et høyere bruttoprodukt enn de andre. Dette gjelder næring 23710, som bidrar med vel 30 prosent av totalt bruttoprodukt for næringene i denne dokumentasjonen.

Totale bruttoinvesteringer for næringene i tabell 3 i 2009 var i overkant av 10 mrd. kroner. Dette utgjør 2 prosent av totale bruttoinvesteringer for alle næringer i 2009. Totale bruttoinvesteringer for alle næringer var 515 580 mill. kroner i 2009.

Vi skal nå se nærmere på noen figurer som viser bruttoprodukt, bruttoinvestering og antall sysselsatte for næringene i perioden 2003-2009. Vi ser på utviklingen i næringene innenfor næringsområde M Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting (dvs. NR-næringer 23690, 23700, 23710, 23720, 23730, 23740 og 23750) og innenfor næringsområde N Forretningsmessig tjenesteyting (dvs. NR-næringer 23770, 23780, 23800, 23810 og 23820). Vi utelater, som nevnt i innledningen, næringene 23791 (Reisebyråvirksomhet mv.) og 23792 (Reisearrangørvirksomhet mv.) fra næringsområde N i denne dokumentasjonen.

2.2.1. Bruttoprodukt

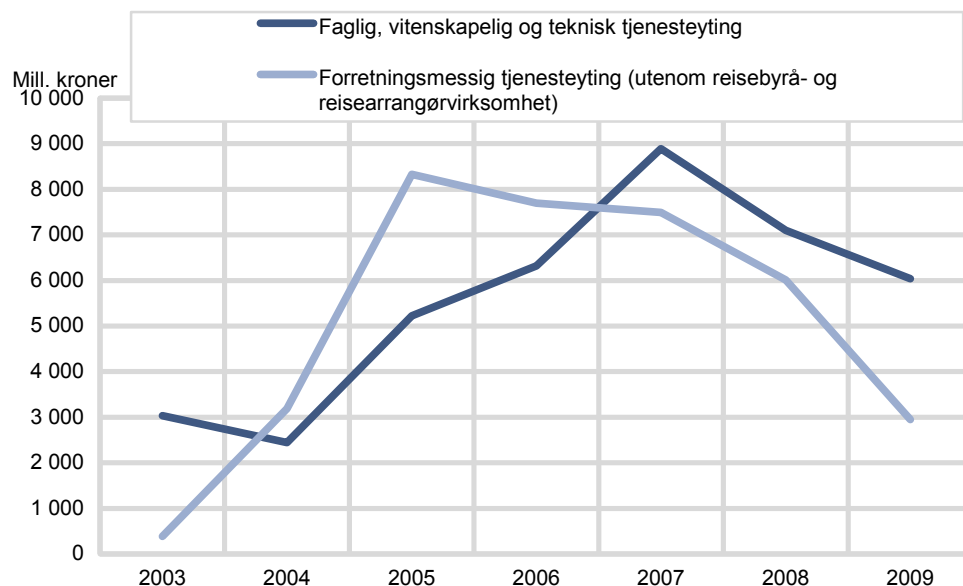
Vi starter med å se på utviklingen i bruttoproduktet for næringsområde M Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting og næringsområde N Forretningsmessig tjenesteyting fra 2003 og frem til 2009. Bruttoproduktet sier noe om verdiskapingen som skjer i næringene. Vi ser på bruttoproduktet i faste 2005-priser i mill. kroner.

Figur 1. Bruttoproduktet i faste 2005-priser

Vi ser en stigning i bruttoproduktet for begge næringsområdene fra 2003 og frem til 2007/2008. Det er også synlig en svak nedgang i bruttoproduktet for årgangen 2009, og delvis 2008.

2.2.2. Bruttoinvestering

Vi viser også en figur over bruttoinvesteringene i den samme perioden fra 2003 til 2009. Bruttoinvesteringene vises også i faste 2005-priser i mill. kroner.

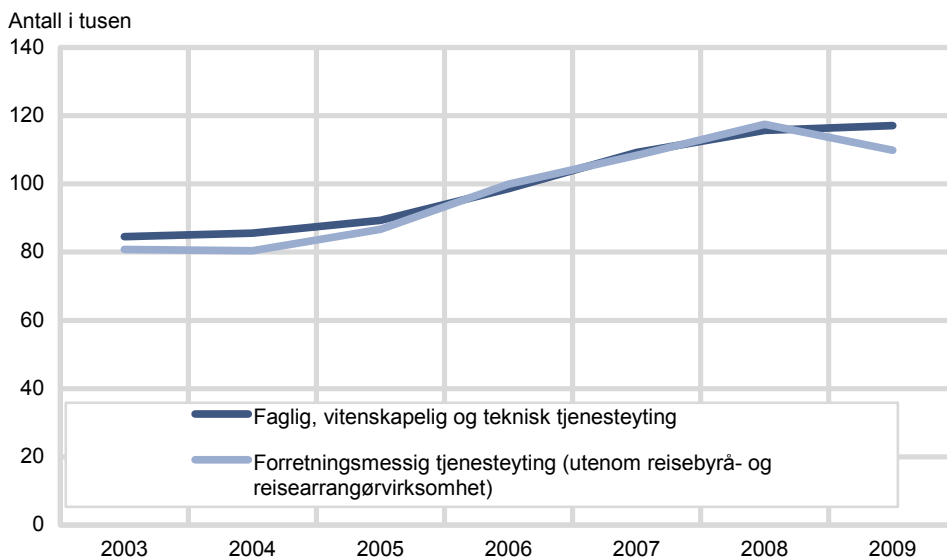
Figur 2. Bruttoinvesteringer i faste 2005-priser

Fra figuren ser vi at bruttoinvesteringene for næringsområdene M og N varierer en del over årene. Erfaringer fra andre næringer i nasjonalregnskapet viser det samme, nemlig at investeringer er en variabel som ofte kan svinge en god del. Det kan likevel være greit å minne om at det finnes en del svakheter i kildegrunnet som vi bruker for å beregne bruttoinvesteringene (se delkapittel 3.1.3).

2.2.3. Sysselsetting

Vi avslutter med å se på en figur for antall sysselsatte i næringene. Næringene hadde totalt sett 227 000 antall sysselsatte i 2009. I figuren med antall sysselsatte inngår lønnstakere og selvstendig næringsdrivende.

Figur 3. Antall sysselsatte i tusen personer

Vi ser at sysselsettingen i hovedsak følger utviklingsmønsteret til bruttoproduktet i næringene.

3. Beregninger

I denne delen av dokumentasjonen skal vi se nærmere på hvordan beregningene for næringene blir foretatt. Det tas utgangspunkt i 2009-årgangen. Beregningene vil være tilsvarende for de andre årgangene, men andelene av de variablene som inngår i beregningene vil kunne endre seg fra år til år.

I nasjonalregnskapet fokuseres det på bedrifter, mens det for flere andre statistikker i Statistisk sentralbyrå fokuseres på foretak. Et foretak er en juridisk enhet, og eksempler på foretak er aksjeselskap, enkeltpersonsforetak, ansvarlig selskap osv. Et foretak kan bestå av flere bedrifter. En bedrift er en lokal avgrenset enhet som hovedsakelig driver virksomhet innenfor en bestemt næring. Dataene samles inn på foretaksnivå og fordeles deretter på bedrifter ved hjelp av nøkler. Det kan oppstå noen problemer i denne fordelingen, men for næringene omtalt i dette notatet, er det flere en-bedrifts-foretak. Problemet med fordelingsnøkler vil således være mindre her enn for andre næringer.

3.1. Produksjon, produktinnsats og bruttoinvestering

Næringsoppgaven ligger til grunn for beregningene av produksjonen, produktinnsatsen og bruttoinvesteringene for næringene omtalt i dette notatet. Alle som driver næringsvirksomhet plikter å sende inn en næringsoppgave sammen med selvangivelsen. Næringsoppgaven er, litt forenklet beskrevet, en oppstilling over hovedpostene i Resultat og balanseregnskapet til foretaket. Næringsoppgaven, i tillegg til andre kilder/skjemaer, danner grunnlaget for Statistisk sentralbyrås strukturstatistikk. Det er i hovedsak seksjoner i Avdeling for næringsstatistikk i Statistisk sentralbyrå som lager strukturstatistikken. Og flere av næringene i nasjonalregnskapet bruker strukturstatistikken som kilde for beregninger av blant

annet produksjonen, produktinnsatsen og investeringene, deriblant næringene omtalt i dette notatet.

3.1.1. Produksjon

I nasjonalregnskapet er produksjon definert som verdien av varer og tjenester fra innenlandsk produksjonsaktivitet. Total produksjon består av summen av karakteristisk produksjon og ikke-karakteristisk produksjon. Karakteristisk produksjon er produksjon av produkter som er karakteristiske for akkurat den næringen. Eksempelvis er produktet ”juridisk tjenesteyting” karakteristisk produksjon for næringen 23690 Juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting, men en bi-aktivitet som for eksempel ”utleie av forretningsbygg” vil være et ikke-karakteristisk produkt i denne næringen. Enkelte advokatkontorer kan eksempelvis ha overflødig kontorlokaler som de leier ut.

Som det ble nevnt innledningsvis så bruker vi strukturstatistikken for å beregne produksjonen i disse næringene. Det innebærer i praksis at vi tar utgangspunkt i en et sett med poster fra næringsoppgaven. Vi skal her gå igjennom hvordan dette blir gjort helt konkret. Vi skiller mellom den karakteristiske produksjonen og den ikke-karakteristiske produksjonen.

Beregning av den karakteristiske produksjonen for en næring, gjøres ved å summere/subtrahere følgende poster (postene angir totaltall for alle bedriftene innen en næring):

+ NO3000	Salgsinntekter av varer og tjenester, avgiftspliktig
+ NO3100	Salgsinntekter av varer og tjenester, avgiftsfritt
+ NO3200	Salgsinntekter av varer og tjenester, utenfor avgiftsområdet
+ NO3500	Uopptjent inntekt
- NO4295	Beholdningsendring varer under tilvirking og ferdig tilvirkede varer
- TS post	Omsetning av handelsvarer (SALGSINT)
- NO3300	Spesielle offentlige avgifter vedrørende salg.
+ NO3900	Annen driftsrelatert inntekt (dvs. 80 % av denne posten)
=	Total (karakteristisk produksjon)

Beregning av den ikke-karakteristiske produksjonen for en næring, gjøres på følgende måte:

- NO4995	Beholdningsendring av egentilvirkede anleggsmidler (NB: først gjøres alle tallene om til negative tall)
+ NO3600	Leieinntekt fast eiendom
+ NO3650	Leieinntekter av rettigheter Jakt, fiske mv.
+ NO3695	Annen leieinntekt
+ NO3700	Provisjonsinntekt
+ NO3900	Annen driftsrelatert inntekt (NB: kun 20 % av denne posten)
- anslag grunn	Leieinntekt for grunn (NB: 5 % av NO3600)
- TS post	Bruttofortjeneste (realisert avanse), dvs. (SALGSINT-FORBRUK)=AVANSE
+ TS post	Egenutviklet programvare for internt bruk. (ts_EGENPROGUTG)
=	Total (ikke-karakteristisk produksjon)

Når vi har funnet totalen for karakteristisk produksjon og ikke-karakteristisk produksjon, så vil summen av disse utgjøre total produksjon for næringen.

I nasjonalregnskapet skal også næringens produksjon produktfordeles på ulike produkter. Det finnes en inndeling i om lag 640 ulike produkter i nasjonalregnskapet. Det vil naturligvis kun være et knippe av disse produktene som produseres i hver næring. Fordi primærstatistikken ikke kan gi noen informasjon om hvilke produkter som produseres, brukes en forholdsvis enkel metode for å produktfordele den karakteristiske produksjonen. Strukturstatistikken eksisterer med en fininndeling i nivå etter næringsstandarden SN2007, og denne inndelingen brukes til å fordele en del av den karakteristiske produksjonen. For eksempel vil produktet ”Fotografivirksomhet” romme produksjonen fra SN2007 inndelingen ”74.2 Fotografivirksomhet”, som er en underkategori til næringen 23740 Annen faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting.

Erfaring har også vist at en del bedrifter feilaktig fører opp en del av sin hovedgeskjeft på posten NO3900 Annen driftsrelatert inntekt for 2009-årgangen. Vi har derfor også valgt å bruke om lag 80 prosent av denne posten på de karakteristiske produktene for næringen. Grunnen til dette, er at vi har erfaring med at NO3900 blir uforholdsmessig høy. Vi har derfor mistanke om at dette er en feilregistrering som følge av at det kan oppleves vanskelig for enkelte foretak å fylle ut næringsoppgaven på en korrekt måte.

For den ikke-karakteristiske produksjonen er det mer utfordrende å produktfordeler produksjonen i næringen. Det er likevel utviklet rutiner for hvordan det gjøres, blant annet ved at enkelte poster i næringsoppgaver representerer hvert sitt ikke-karakteristisk produkt, og at det samtidig er laget en del nøkler basert på skjønn, som anvendes på postene. Fordelingen på de ikke-karakteristiske produktene er dessverre skjønnsbasert grunnet manglende informasjonsgrunnlag.

3.1.2. Produktinnsats

Produktinnsats er verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i innenlandsk produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (dvs. bruk av fast realkapital). Og produktinnsatsen gjelder anvendte (forbrukte), ikke innkjøpte, varer og tjenester.

På samme måte som for produksjonen brukes poster fra strukturstatistikken til å beregne produktinnsatsen.

Beregning av produktinnsatsen for en næring, gjøres på følgende måte (postene angir totaltall for alle bedriftene innen en næring):

+ NO4005	Varekostnad (NB: justerer posten som følger NO4005 - (ts_progutg - ts_progakt))
- TS post	Forbruk av innkjøpte handelsvarer
+ NO4500	Fremmedytelse og underentrepise
+ NO4995	Beholdningsendring av egentilvirkede anleggsmidler (NB: kun de verdiene som er positive tas med. De negative verdiene nulles ut.)
+ NO5900	Andre personalkostnader (NB: kun 10 % av denne posten tas med i beregningen)
+ NO6100	Frakt og transportkostnad vedrørende salget
+ NO6200	Energi, brensel mv. vedr. produksjon
+ NO6300	Leie lokale (NB: 95 % av denne posten tas med)
+ NO6340	Lys, varme
+ NO6395	Renovasjon, vann, avløp, renhold mv.
+ NO6400	Leie maskiner, inventar, transportmidler o.l.
+ NO6500	Verktøy, inventar og driftsmateriell mv. som ikke aktiveres (NB: justerer posten som følger $0,98 * (NO6500 - ((ts_iktutg - ts_andreiktutg) - (ts_iktakt - ts_andreiktakt)))$)
+ NO6600	Reparasjon og vedlikehold, bygninger
+ NO6695	Reparasjoner og vedlikehold, annet
+ NO6700	Fremmed tjeneste (regnskap, revisjonshonorarer, rådgivning o.l.)
+ NO6995	Kontorkostnad, kostnader til elektronisk kommunikasjon, porto mv.
+ NO7000	Drivstoff transportmidler
+ NO7020	Vedlikehold mv. transportmidler
+ NO7040	Forsikring og avgifter på transportmidler.
+ NO7080	Bilkostnader, bruk av privatbil i næring
- NO7098	Privat bruk av elektronisk kommunikasjon
- NO7099	Privat bruk av næringsbil
+ NO7155	Reise- og diettkostnad, bilgodtgjørelse, oppgavepliktig (NB: 75 % av NO7155 tas med i beregningen)
+ NO7165	Reise- og diettkostnad, ikke oppgavepliktig (NB: 75 % av NO7165 tas med i beregningen)
+ NO7295	Provisjonskostnad
+ NO7330	Salgs- og reklamekostnader
+ NO7350	Representasjonskostnader (med fradragsrett (kun på Næringsoppgave 1))
+ NO7370	Representasjonskostnader
+ NO7490	Kontingent
+ NO7495	Kontingent (med fradragsrett).
+ NO7500	Forsikringspremie (NB: 28,55 % av NO7500 tas med i beregningen)
+ NO7565	Garanti- og servicekostnad
+ NO7600	Lisens-, patentkostnad og royalties- diff. (ts_PROGUTG - ts_progakt)
+ NO7700	Annen kostnad
=	Total (produktinnsats)

Andelene av hver post kan endre seg fra årgang til årgang. Som det er blitt nevnt tidligere, har vi tatt utgangspunkt i 2009-årgangen.

På linje med produksjonen, skal produktinnsatsen også produktfordeles. Vi har dessverre svært mangelfull informasjon fra næringsoppgaven om hva bedriftene faktisk bruker av produkter som inngår i produktinnsatsen. Det er likevel laget et system der vi produktfordeler ved hjelp av en rekke nøkler. Dette er nokså omfattende, og vi går ikke nærmere inn på dette i denne dokumentasjonen.

3.1.3 Bruttoinvestering

Bruttoinvesteringer er anskaffelser av fast realkapital (både ny og brukt) minus salg av eksisterende fast realkapital. Fast realkapital består av både materiell realkapital (boliger, andre bygninger, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv.), samt immateriell realkapital (leting etter mineraler, EDB-programvare, originalverk innen kunst mv.).

På samme måte som for produksjonen og produktinnsatsen, så brukes poster fra strukturstatistikken til å beregne bruttoinvesteringene.

Totale investeringer i en næring består av summen av investeringer i maskiner og utstyr, transportmidler, bygg og anlegg. Vi skal her se på hvordan de ulike typene av investeringer beregnes.

Beregning av bruttoinvestering i maskin og utstyr for en næring, gjøres på følgende måte (postene angir totaltall for alle bedriftene innen en næring):

+ Saldo_kjop_p0570	Anskaffelser til anskaffelseskost Kontormaskiner (saldogruppe a)
- Saldo_salg_p0570	Salg til salgspris av kontormaskiner (saldogruppe a)
+ Saldo_kjop_p0580	Anskaffelser til anskaffelseskost Personbiler, maskiner, inventar og andre driftsmidler (saldogruppe d)
- Saldo_salg_p0580	Salg til salgspris av Personbiler, maskiner, inventar og andre driftsmidler (saldogruppe d)
+ ts_IKTUTG + ts_ANDREIKTUTG - ts_iktakt - ts_andreiktakt + ts_PROGUTG - ts_progakt)	Differansen mellom Totale utgifter til innkjøpt hardware, programvare/software og herav aktivert. (ts_IKTUTG + ts_ANDREIKTUTG - ts_iktakt - ts_andreiktakt + ts_PROGUTG - ts_progakt)
+ ts_EGENPROGUTG - ts_EGENPROGAKT	Differansen mellom kostnadene for egenutviklet programvare til internt bruk og herav aktivert. (ts_EGENPROGUTG - ts_egenprogakt)
+ NO6500	Verktøy, inventar og driftsmateriell mv. som ikke skal aktiveres. (NB: justerer posten som følger 0,02 * (NO6500 - ((ts_IKTUTG + ts_ANDREIKTUTG) - (ts_iktakt + ts_andreiktakt))))
=	Total (Bruttoinvestering i maskiner og utstyr)

Beregning av bruttoinvestering i transportmidler for en næring, gjøres på følgende måte:

+ Saldo_kjop_p0550	Anskaffelser av skip, rigger, fly mv. (saldogruppene e og f)
- Saldo_salg_p0550	- salg til salgspris av skip, rigger, fly mv.
+ Saldo_kjop_p0560	Anskaffelser vare- og lastebiler, busser mv. (Saldogruppe c)
- Saldo_salg_p0560	- salg til salgspris av vare- og lastebiler, busser mv.
=	Total (Bruttoinvestering i transportmidler)

Beregning av bruttoinvestering i bygg og anlegg for en næring, gjøres på følgende måte:

+ Saldo_kjop_p0520	Anskaffelser av bygninger og anlegg (saldogruppene g, h og i)
- Saldo_salg_p0520	Salg til salgspris av bygninger og anlegg
+ Saldo_kjop_p0540	Anskaffelser av boliger inkl. boligtomter
- Saldo_salg_p0540	Salg til salgspris av boliger inkl. boligtomter
+ NO6600	Reparasjon og vedlikehold, bygninger (NB: kun 5 % av denne posten er med i beregningene)
=	TOTAL (Bruttoinvestering i bygg og anlegg)

Når vi har funnet totale bruttoinvesteringer for en næring, ved å summere bruttoinvesteringene i maskin og utstyr, transportmidler og bygg og anlegg, må de totale bruttoinvesteringene fordeles på investeringsarter (på lik linje med

produksjonen og produktinnsatsen). Dette gjøres blant annet ved hjelp av fordelingsnøkler. Vi går ikke nærmere inn på dette i denne dokumentasjonen.

Det må forøvrig understrekes at beregningsgrunnlaget for investeringene er svakt. I utgangspunktet er det viktig for Seksjon for nasjonalregnskap å ha informasjon om investeringer i ny og brukt realkapital. Det finnes imidlertid ikke god informasjon om dette i strukturstatistikkene, og det betyr at det kan oppstå problemer med å avstemme kjøp og salg av brukt realkapital i nasjonalregnskapet. Kjøp og salg av brukt realkapital skal ikke generere bidrag til BNP, men kilden gjør det altså vanskelig å korrigere for dette. Problemene med strukturstatistikken som kilde, gjør at investeringstallene kan bli gjenstand for relativt store omfordelinger i løpet av balanseringsprosessen i realregnskapet når annen motsektorinformasjon (for eksempel informasjon om igangsatte og fullførte forretningsbygg) tas i bruk.

3.2. Sysselsetting og lønn

Tall for sysselsetting og lønn for næringene blir beregnet i arbeidskraftsregnskapet. Arbeidskraftregnskapet er et integrert delsystem for beregning av sysselsatte personer, årsverk, heltidsekvivalenter, utførte timeverk, antall jobber, lønnskostnader og lønn i nasjonalregnskapet.

Kilder til sysselsettings- og lønnsberegninger i arbeidskraftsregnskapet gir data for årslønn, naturallønn, overtidsgodtgjørelse og overtidsrater per heltidsekvivalent og hentes fra Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk i Statistisk sentralbyrå. I tillegg benyttes strukturparametre for sysselsetting i beregningene, samt statistikk over fravær som sykefravær og fødselspermisjoner. Dette leveres av Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk sammen med informasjon om antall jobber med videre i hver enkelt næring.

Lønnskostnader, lønn, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader hentes fra strukturstatistikken (næringsoppgaven). Når det gjelder beregningene av sysselsettingsstørrelsene, lønnstakere og selvstendig næringsdrivende og utførte timeverk, viser vi til dokumentasjon av arbeidskraftsregnskapet.

I beregningene følger vi prinsippet om at lønnskostnadene ikke skal avvike fra strukturstatistikkens tall med unntak av enkelte definisjonsmessige forskjeller. Det åpnes for omfordeling mellom lønnssum og pensjonskostnader hvis sysselsettingsbildet blir urimelig. Strukturstatistikken inneholder også tall for ansatte og eiere og i en del tilfeller vil disse størrelser (og summen av dem) avvike fra lønnstakere og selvstendige i nasjonalregnskapet. Dersom vekstavviket blir for stort foretas en vurdering av kildene.

3.3. Prisindekser

Prisindekser er nødvendige for å deflatere og beregne de ulike variablene i faste priser. Deflatering foretas for å fange opp volumutviklingen, og i nasjonalregnskapet gjøres dette på produktnivå. Produktets verdiendring deflateres med en prisindeks hvor året før er referanse (basisår), og fastpristallet viser da årets verdi regnet i basisårets (t-1) priser. Dette betyr at det hele tiden er prisene året før som er grunnlaget. For å studere volumutvikling over tid må alle fastpristall referere til samme år. Det betyr at man må kjede indeksene, se artikkel i Økonomiske analyser (Hernæs, 6/2011).

For næringene i denne dokumentasjonen benyttes fortrinnsvis produsentprisindekser til å deflatere. Det er et mål at alle produserte produkter i nasjonalregnskapet skal ha en tilknyttet produsentprisindeks. De fleste næringene i denne dokumentasjonen har relevante produsentprisindekser, men når slike mangler tas alternative indekser i bruk, som konsumprisindekser eller kostnadsprisindekser.

Produsentprisindeksene måler gjennomsnittlige forandringer i de prisene innenlandske produsenter får for varene eller tjenestene de selger til det norske og utenlandske markedet.

Produsentprisindeksene er knyttet til produkter, og vi bruker de produsentprisindeksene som ligger tilgjengelige på ssb.no¹. Det er i Avdeling for næringsstatistikk som produserer de produsentprisindeksene som anvendes for næringene i denne dokumentasjonen. Produsentindeksene er i utgangspunktet beregnet kvartalsvis. Når vi henter inn produsentprisindeksene fra året 2009, beregner vi gjennomsnittet av produsentprisindeksen fra de fire kvartalene i året og deler på gjennomsnittet fra forrige år dvs. for 2008.

De produsentprisindeksene som ble brukt for 2009-årgangen var:

- Juridisk tjenesteyting
- Regnskap og revisjon
- Bedriftsrådgivning
- Arkitektvirksomhet
- Bilutleie
- Arbeidskraftstjenester
- Rengjøringsvirksomhet
- Byggeteknisk konsulentvirksomhet

Listen over produsentprisindekser dekker ikke alle produktene i næringene per i dag, men det kommer stadig nye produsentprisindekser fra fagseksjonene som blir innlemmet i nasjonalregnskapet. For de produktene som ennå ikke har en tilknyttet produsentprisindeks brukes konsumprisindekser eller kostnadsprisindekser.

Konsumprisindeksen (KPI), som beregnes av Seksjon for prisstatistikk, tar utgangspunkt i prisutviklingen for en gjennomsnittshusholdning og er oppdelt i grupper av varer. Seksjon for nasjonalregnskap kan benytte disse varegruppene til å deflatere produktene i nasjonalregnskapet.

Kostnadsprisindeksene konstrueres ved å veie sammen lønnskostnadsveksten og prisveksten på produktinnsatsen. Dette beregnes automatisk i nasjonalregnskapssystemet.

1

http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selecttable/hovedtabellHjem.asp&KortnavnWeb=tpinaering

Referanser

Holand, Line (2002): *Forretningsmessig tjenesteyting. Dokumentasjon av beregningene i nasjonalregnskapet*. Notater 2002/71, Statistisk sentralbyrå.

Sagelvmo, Ingunn (2009): Nasjonalregnskapsberegninger. Bruk av Næringsoppgaven (NO) og Tilleggsskjema (TS) i NR-REA 2009, Upublisert notat, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (2007): *Standard for næringsgruppering*. Norges offisielle statistikk, D383, Statistisk sentralbyrå.

Hernæs, Kjersti Helene (2011): *Faste priser og kjedingsavvik – hvorfor summerer ikke fastpristallene seg?* Økonomiske analyser 6/2011, Statistisk sentralbyrå.

Figurregister

Figur 1.	Bruttoproduktet i faste 2005-priser	9
Figur 2.	Bruttoinvesteringer i faste 2005-priser.....	9
Figur 3.	Antall sysselsatte i tusen personer	10

Tabellregister

Tabell 1.	Oversikt over næringene	6
Tabell 2.	Andel av produksjonsverdien for de ti største bedriftene i næringen i 2009	7
Tabell 3.	Nøkkeltall for næringene i 2009 (mill. kroner).....	8

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Statistisk sentralbyrå

Oslo:

Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo
Telefon: 21 09 00 00
Telefaks: 21 09 49 73

Kongsvinger:

NO-2225 Kongsvinger
Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no

ISBN 978-82-537-8481-6 (trykt)
ISBN 978-82-537-8482-3 (elektronisk)
ISSN 1891-5906

ISBN 978-82-537-8481-6

9 788253 784816

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway